

VERENIGING
"ORDE DER VERDRAAGZAMEN"

Kon. Goedgekeurd d.d. 22 februari 1958, nr. 59

GEVESTIGD TE 'S-GRAVENHAGE

Giro no. 468874 t.n.v. de Penningm. der "ODV", DEN HAAG

UITSL. VOOR VERSLAGEN EN ABONN. DDVENETELWEG 57a. DEN HAAG TEL. 68.45.41.
Secretariaat: Graaf Willem de Rijkelaan 15 Leidschendam Tel: 0176. - 5154

W E E K B L A D

nadruk verboden

17e jaargang nr.24

2 maart 1973

x in de kantlijn betekent de vraag

- " " " " het antwoord

Goeden avond, vrienden.

Wij zijn niet alwetend of onfeilbaar, denk dus zelf na. Ons onderwerp voor heden kan door u uit de zaal gesteld worden. Mag ik weten, wat uw keuze is?

ADAM EN EVA LEGENDE

Het zal U duidelijk zijn, dat het eerste boek van het O.T grotendeels uit een gelijkenis bestaat. De legende van Adam en Eva is zeker niet een feitelijk verhaal, wat wij zonder meer na kunnen gaan.

Wanneer Kain zijn broeder heeft doodgeslagen - in die dagen had men ook al van die problemen - vlucht hij weg naar een vreemd volk. Waar zou dit volk vandaan moeten komen, indien Adam en Eva letterlijk de eerste mensen op deze wereld waren?

Het is kennelijk niet zo, dat ook dit alles door Eva is voortgebracht, want anders zou men daarover toch wel iets vermeld hebben. Dit alleen maakt reeds duidelijk, dat wij hier niet uit mogen gaan van een letterlijke waarheid.

De vraag, die nu rijst, is: Waar gaat dat verhaal dan wel over? Wat bedoelt men daarmee? Maar bij nadere beschouwing blijkt dan, dat in de omschrijving van het paradijs elementen verborgen zijn, die eerder doen denken aan oude versleutelde geschriften. Daar zijn b.v. de twee bomen, waaronder die van goed en kwaad, de 4 stromen, de grenzen, die niet overschreden schijnen te worden.

Dan is er het wandelen met God, de vrede tussen de dieren, waarbij zelfs de leeuw naast het lam ligt. Adam geeft al het levende namen.

Daarbij komt nog, dat enkele legenden met dit verhaal verweven zijn, die even oud of mogelijk ouder zijn dan het geschreven verhaal over Adam en Eva. Daar is o.m. het verhaal over Lilith, die de eerste vrouw van Adam geweest zou zijn, maar te dierlijk was en daarom uit het paradijs verdreven zou zijn.

De konklusie, die men dan bereiken kan, luidt, dat men geprobeerd heeft hier in versluiserde termen iets duidelijk te maken. Het is geen scheppingsverhaal persé. weergegeven in feitelijk juiste beelden. Het is eerder een benadering van een ontwikkeling, die zich waarschijnlijk in de mensheid heeft afgespeeld en waarbij verschillende elementen optreden, waardoor wij het verhaal toch wel kunnen duiden.

In de eerste plaats: Adam geeft namen. Dat betekent, dat Adam wordt voorgesteld als een representant van een nieuwe soort mens. Anderen hebben dit nog niet gedaan, hij echter benoemt de dingen.

In de tweede plaats: Hij leeft in een paradijs, waarin de bomen een grote rol spelen, zoals de boom der kennis van goed en kwaad en de andere of levensboom. Over de soort en de betekenis van deze bomen wordt sinds lang hevig gevochten en een antwoord is nog niet gevonden. Maar wel is het zeker, dat Adam zich dus in een keuzesituatie bevindt, waarin de uiteindelijke keuze geheel aan hemzelf wordt overgelaten.

Het paradijs wordt door 4 stromen doorsneden. Velen maken hieruit op, dat in het geheel de 4 elementen en hun samenvloeiën mede een rol speelt.

Ik denk aan een heel ander verhaal, dat meer wetenschappelijk verantwoord is: Eens leefden de voorvaderen van de mensen als dieren. Zij leefden wel in groeps en stamverbanden, maar zij dachten zelf niet na. Het waren andere krachten, zo stelt men in bepaalde esoterische groepen, die deze groepen middels hun instinkten regeerden. Er was sprake van een bepaalde trek, een bepaalde paringstijd, zaken, die - zoals bij de dieren - niet redelijk beseft of beredeneerd werden. De zaak was nu eenmaal eenvoudig zo en daarom handelde men in overeenstemming met onbewuste drijfveren.

Nu komt daar opeens een nieuwe soort. Deze soort leeft niet langer in een natuurlijke en onnadenkende aanvaarding van al, wat er bestaat. Hij neemt bewust waar, maakt onderscheid, komt tot aanduiding en erkenning van de verschillende wezens en waarden.

Dat is dan inderdaad een mens en men zou zelfs bij het hanteren van bepaalde maatstaven kunnen stellen, dat dit dan de eerste werkelijke mens is, terwijl alles, wat voor hem bestond, dierlijk van aard was.

De geschiedenis van de mensheid, zoals onderzoekers die hebben gekonstateerd, maakt duidelijk, dat op een gegeven ogenblik een nieuwe soort mens optreedt, terwijl de oudere soorten langzaam door hem en zijn nakomelingen wordt vervangen.

Wij kunnen hier de tussenliggende schakels tussen dier en mens moeilijk vinden, maar het is wel zeker, dat op een gegeven ogenblik in de historie een mensenras ontstaat, dat een vrije wil kent, dat zich naar eigen wil door de wereld kan bewegen, een zeker intellect bezit, van werktuigen gebruik maakt, terwijl kort voor dien er alleen maar sprake is van een ras, dat mogelijk wel enkele premenselijke eigenschappen bezit, maar dan kennelijk toch als dier leeft.

Bij dit ras is schijnbaar geen kennis van of gebruik van werktuigen, terwijl men waarschijnlijk niet in een beredeneerd groepsverband leeft, maar eerder in een territoir bepaalde reeks van groepen.

Mij schijnt het, dat de paradijsmythe in de eerste plaats duidelijk wil maken, dat er op een gegeven ogenblik iets veranderde: Er ontstond de mens, datgene, wat wij nu nog zijn. Deze mens, zo vernemen wij verder, wandelde met God. Je zou kunnen aannemen, dat hiermede vooral werd weergegeven, dat deze mensen een begrip van het onzienlijke, van het hogere hadden verkregen en niet daardoor zonder meer werden gedirigeerd, maar tot een uitwisseling met dit hogere wisten te komen.

Wat de boom der kennis van goed en kwaad betekent? De eerste mens zal hogere krachten gekend hebben en daarmee ook bewust contact gehad hebben. Hij zal onderscheid gemaakt hebben in zijn omgeving, maar hij was verder een normaal deel van de ecologie, de natuurlijke functies van evenwicht vervullende en zich niet buiten de natuurlijke gang van zaken plaatsende. De mens was opgenomen in de wisselwerkingen van de natuur, werkte niet, voedde zich met datgene, wat aanwezig was.

Mogelijk is het in dit verband ook betekenend, dat er volgens het verhaal een boom stond met vruchten, waarvan de mens vrijelijk mocht eten, terwijl de boom der kennis hem verboden was.

Hij leefde kennelijk in een milieu, waarin hij geen voedselgebrek kende. Dit zuiver natuurlijke element van het leven wordt nogeens benadrukt door de vermelding, dat zij - Adam en later Eva, naakt en zonder schaamte leven - wat een overblijfsel lijkt te zijn van een meer dierlijke gedragswijze. Dan echter verwerft de mens kennis en de mode begint bij het eerste blad.

De vraag is dan verder, of de beruchte verleidingsscene, waarin de slang Eva er toe brengt van de appel te eten, op dat zij en haar nageslacht voortaan "aan God gelijk zouden zijn" niet eveneens symbolisch te interpreteren is.

Eva verleidt Adam. Trekt u zich daarvan maar niet te veel aan, dames, want dit boek werd door mannen in een mannenmaatschappij geschreven.

Een eerste vraag is, of de slang nu wel werkelijk een dier is. Zo niet, waarom juist deze dierlijke vorm wordt gebruikt. De slang is een symbool van vrees, iets waarvoor de mens bang is, iets wat voor hem verwerpelijk is.

Het verwerpelijke brengt de mens er echter, volgens het verhaal, toe de dingen niet alleen maar van elkaar te onderscheiden, maar te weten, waarom. Ik geloof, dat op het eerste ogenblik, dat een mens zich bewust afvraagt "waarom?" wij gekomen zijn aan de beruchte scene der verleiding, de eerste maal, dat aan Adam er invliegt in de fruithandel van Eva. Neen, zo heb ik het niet bedoeld.

De situatie is verder eigenaardig: Wanneer je gaat oordelen en begrijpen, zal dit ook gelden tegenover een hogere kracht. Wanneer God Adam roept, zo wordt Hij wel als toornig voorgesteld, maar de angst van Adam lijkt mij eerder te verklaren uit een begrip voor het wezenlijke van het hogere, iets wat hij tot dan als normaal en zonder nadenken had aanvaard.

Dan staat er, dat de eerste mensen zich opeens schaamden voor hun naaktheid. Ik heb het gevoel, dat het hierbij niet

gaat om schaamte, zoals de schrijvers van het boek deze kenden, doch dat het eerder een kwestie was van belangrijke lichaamsdelen opsieren, er de aandacht op vestigen. Volgens de legende worden de bladeren in ieder geval precies daar gehecht waar wij bij primitieve volkeren zelfs nu nog enige sier zien, zelfs wanneer van een schaamtebegrip in de in het westen gangbare zin van het woord geen sprake is.

Dan krijgen wij nog een wonderlijk verhaal: Zij worden het paradijs uitgedreven. Er wordt niet precies gezegd, hoe dit zou zijn gebeurd, maar God beveelt hen te gaan en het paradijs is dan opeens voor goed verloren.

Voor dat paradijs staat dan een engel met een vlammeend zwaard. Waarbij ik mij afvraag, hoe dit wel kan, hoe dit alles in elkaar steekt. Want ik kan niet aannemen, dat er een wezenlijke engel komt met een vlammeend zwaard, waarbij het genoemde wapen bovendien ver vooruitloopt op datgene, wat de mensen in die tijd konden begrijpen. Adam en Eva konden eenvoudig niet weten, wat een zwaard was.

Toch is er een verklaring denkbaar, die mogelijk gelijktijdig het geheim van de slang zou kunnen oplossen. Ik denk aan ruimtevaart.

Stel een landing van een ruimtevaartuig op deze wereld. Daarbij zal voor niet beschaafde mensen het vuur van de landingsraketten wel het meest opvallende verschijnsel zijn. Stel verder, dat dit voertuig, om welke reden dan ook, snel moet vertrekken en daarbij niet alleen gebruik maakt van raketten, maar ook van een atoomaandrijving. Ik denk hierbij aan een stuwring, zoals die ontstaat, wanneer bij een reactor - aandrijving water als stuwmasse gebruikt wordt.

In een ruime omgeving ontstaat dan een radioactieve besmetting, zodat voor enige tijd alles in de omgeving tot dood land wordt.

Wij kunnen verder gaan dan dit en ons afvragen, of de God, waarmede Adam wandelde nu wel een kosmische God was. De omschrijving zou voor primitieve mensen eveneens een contact met een veel hogere beschaving kunnen inhouden. Het is t.m. denkbaar, dat zo iets gebeurd is.

Zo geredeneerd is het ook niet zo vreemd, dat staat, dat de uitgedrevenen nog een vloek dragen: Eva zal baren in pijn, Adam zal in het zweet zijns aanschijns voortaan zijn brood moeten verdienen - waaruit je verder kunt opmaken, dat de wereld weer een heel eind is gevorderd in een afwijkende ontwikkeling, want dat laatste gebeurt tegenwoordig niet zo vaak meer.

Indien wij ons voorstellen, dat een wezen, dat nog nooit gewerkt heeft en zich dus nog niet bewust taken heeft gesteld, zich opeens een taak gaat stellen, om zo de omgeving te kunnen domineren, zal een pressie optreden, waardoor dit "zweet" verklaarbaar wordt.

Het baren in pijn lijkt mij in dit geval een bijvoeging te zijn, die ten doel heeft, de vrouwen tevreden te stellen. Want alle baren brengt een reeks van weeën met zich. Dat zal, indien Eva gebaard heeft voor zij het paradijs verliet, ook voordien wel het geval geweest zijn, ofschoon het mogelijk minder duidelijk beseft werd.

Adam en Eva hebben volgens het verhaal 2 kinderen: Kain en Abel - waarbij het volgens mij typerende voor de mens is, dat Kain steeds in een eerste plaats wordt genoemd.

Beiden offeren aan God of de goden. Bij nader bezien van de omschrijving blijken zij twee verschillende soorten van mensen te representeren: Abel is een landbouwer en herder. Hij brengt plantaardige offers. Kain, zo laat het verhaal ons vermoeden, is een zwerver, een jager geweest.

De rook van de offers pleit voor het gestelde: Wanneer wij plantaardige stoffen verbranden, is de rook lichter, heeft minder neiging tot neerslaan enz., dan bij het verbranden van vlees en huiden. Waarbij verder kan worden opgemerkt, dat het geheel verbranden van vlees e.d. meer energie, meer vuur eist. De rook is zwaarder en olieachtig.

Beiden vereren een God, die "in de hemel is", wat wijst naar de ruimte, die boven de aarde is. Bij ontleding van het verhaal kom ik dan ook tot de konklusie, dat hier sprake is van een legende, waarin een reeks van ontwikkelingen en gebeurtenissen is samengevat, die kennelijk betrekking heeft op een bepaalde groep, maar niet op het geheel van de mensheid.

Het gaat om een ontwikkeling en belevingen, die waarschijnlijk - al zijn wij hiervan niet geheel zeker - plaats hebben gevonden in klein-Azie.

Dat men het paradijs wil vinden tussen Eufraat en Tigris is ook al weer begrijpelijk, wanneer wij ons realiseren, dat de eerste beschavingen en steden, die voor de semitische volkeren belangrijk zijn geweest - en waarvan b.v. Abraham weg-trok - gelegen zijn geweest in dit gebied. Zelfs de neiging het paradijs in een bepaalde omgeving te plaatsen, waarbij men afgaat op omschrijvingen en commentaren van de ouden, wijst op een enkele en beperkte groep.

Je kunt vele vermoedens uitspreken, vele verklaringen geven. Maar mij dunkt, dat het beter is ons eens af te vragen, wat deze legende, deze overlevering, ons te zeggen heeft.

Dan kan worden gesteld: perfecte vrede ontstaat eerst dáár, waar de vier stromen des levens - waarschijnlijk de vier toen gekende elementen weergevende - samenvloeien in een geheel. De mens staat a.h.w. tussen twee bomen, twee zuilen. Een daarvan geeft hem kracht en leven en is voor hem de juiste. De andere brengt hem wel kennis, maar deze kennis maakt het de mens weer onmogelijk zonder schuldgevoel of verzet naar de bron van alle krachten op te zien.

Lange tijd heeft men dan ook als stelling gehanteerd het woord, dat kennis altijd schadelijk is voor de bewustwording en de mens vervreemt van God. Wat niet geheel onjuist zal zijn, daar in uw dagen nog steeds blijkt, dat het wetenschappelijke denken het de mens zeer moeilijk of zelfs onmogelijk maakt, de bovenzinnelijke en bovenzintuigelijke werkelijkheid te aanvaarden.

Wie zich realiseert, hoe het paradijsverhaal in feite duidelijk maakt, waarom de mensen leven, zoals zij doen en waarom er bij hen vele bekwaamheden zijn ontstaan, zo lijkt het wel, dat in de eerste plaats de schrijvers de mensen een verklaring hebben willen geven voor de moeilijkheden van hun leven. De nadruk op de erfzonde is pas van veel latere datum en wordt kennelijk dan vooral gebruikt om de mensen een schuldgevoel aan te praten, zelfs wanneer zij niets slechts gedaan hebben. Maar zelfs in een ver verleden heeft men de mens willen troosten door op te merken: je hebt het niet gemakkelijk, maar God heeft dit zo gewild.

Overigens zijn er vele niet-bijbelse legenden, die volgens mij ergens op feiten gebaseerd zijn. Kain trekt weg naar een ver volk en neemt zich daar een vrouw. Dat zal dan ook wel een jagersvolk geweest zijn.

Het is denkbaar, dan jagersvolkeren veel meer belang hadden bij de ontwikkeling van goede en duurzame wapens dan de landbouwbedrijvende volkeren. De legende zegt nu, dat uit het geslacht van Kain de eerste smid zou zijn voort gekomen.

Historisch kunnen wij echter wel bewijzen, dat de smeedkunst nog slechts enkele duizenden jaren oud is, waarbij het dan nog om zeer zachte metalen gaat. Koper wordt b.v. pas in grotere mate gesmeed en gesmolten rond 2000 v. chr. Deze legende is dus in de eerste plaats een in symbolen gehulde verklaring over afwijkende ontwikkelingen; als zodanig lijkt zij mij, ook al staat zij niet in de bijbel, toch een goede aanvulling daarvan. Ik ben n.l. van mening, dat de bijbel, zeker in de eerste vijf boeken, geen beeld geeft van de werkelijkheid, maar probeert de wereld aanvaardbaar te maken en daarbij vele oude overleveringen, legenden, dromen samenvoegt tot een geheel.

In dit verband denk ik ook aan de legende van de zondvloed. U moet mij maar vergeven, dat ik nu even van het gestelde onderwerp afdwaal. Let wel: het zondvloedverhaal is voor mij een legende, geen zonder meer feitelijk verhaal.

Er zijn dergelijke grote overstromingen geweest. Het is zelfs denkbaar, dat er eens een reeks van rampen en overstromingen is geweest, die t.m. een groot deel van de wereld omvat hebben.

Hierbij denkt men soms aan het op de aarde neerstorten van een eerste maan, die de aarde gehad zou hebben, een zogenaamde ijsmaan. Dit zou dan gebeurd zijn, doordat een komeet met ongewoon veel materie in de kop binnendrong in het zonnestelsel. Het resultaat zou zijn geweest, dat de indringer in een baan om de aarde gevangen geraakte, waarbij enorme explosies bovendien materie van de aarde binnen zijn aantrekking zouden hebben gebracht.

Dit alles zou bovendien gepaard zijn gegaan met een aanmerkelijke verplaatsing van de aardas, wat het voor mij wel aannemelijk maakt, dat grote vloedgolven de aarde omspoeld hebben.

Wat overigens een theorie is. Er zijn wel enkele dingen, die pleiten voor het voorkomen van een dergelijke plotselinge en de gehele aarde betreffende ramp. Daar zijn b.v. de kudden van mammoets en wolhuid-rinocerossen, zelfs sabeltijgers, die men in het ijs van de noordpool ingevroren kan vinden. Zij stierven kennelijk in zeer korte tijd en niet na een lange vlucht, van vondsten weten wij, dat de magen gemeenlijk nog vol waren.

Deze dieren zijn in een zeer korte tijd door een zeer plotselinge klimaatsverandering gestorven. Ook legenden, die wij elders horen, pleiten er voor, dat er een soort zondvloed moet zijn geweest.

Bij de negers vinden wij vele zondvloedverhalen, maar evenzeer horen wij dergelijke verhalen in het Babylon van eens. Ook in zuid-Amerika treffen wij dergelijke legenden aan, ofschoon hierbij minder over de wateren wordt gesproken en meer over een regen van vuur en rotsen, die op de aarde neerkwam. De mensen zouden zich gered hebben door zich hiervoor te verschuilen in diepe grotten onder de aarde.

In Tibeth horen wij een dergelijke geschiedenis. Alleen speelt hierbij bovendien een strijd een rol. De heerser trekt zich met zijn volgelingen terug onder de aarde en wordt later de koning der wereld. Als zodanig speelt hij in vele tibethaanse overleveringen en legenden een rol.

Er is kennelijk wel iets gebeurd. Houden wij echter rekening met de wijzen, waarop die legenden bestaan, dan blijkt dat er van een alomvattende zondvloed niet zo heel veel waar moet zijn geweest, maar dat eerder moet worden gesproken van een reeks plaatselijke overstromingen van grote omvang.

De Noe-figuur treffen wij ook in vele legenden aan. Soms wordt hij aangespoeld op de laatste resten van een overstroming soms bereikt hij met een soort kano een groep overlevenden, zoals bij de negerlegenden. Elders vinden wij iets, wat aan de ark doet denken, weer in andere gevallen wordt de overlevende, al dan niet alleen, door goden geleid naar een te voren voorspelde bestemming.

Je kunt zo voortgaan. Altijd weer is er zoveel overeenkomst tussen vele andere overleveringen en de inhoud van de eerste boeken van de bijbel, dat de universaliteit van de daarin verhaalde geschiedenissen in een gunstig licht komt te staan.

Het is wel niet zo, dat de bijbel een geheel waar verhaal vertelt in de zin van: alles is letterlijk en precies, zoals het in de bijbel geschreven staat, ook gebeurd. Wel zien wij, dat denkwijzen, verhalen e.d. overal op de wereld voorkomen en in meerdere gevallen zodanig, dat de bijbel zelf niet de bron kan zijn van de volksoverleveringen.

Mogelijk zouden wij dus om iets meer over de Adam en Eva - legende te leren, ook eens elders moeten kijken. De eerste mensen in indiaanse legenden worden door Goden gemaakt, op de wereld neergezet, waarop zij onmiddellijk vreemde stammen verslaan.

Ook hierkan men zich afvragen, of mogelijk ruimtevaart mede een rol speelt. Daarnaast gaat het kennelijk om mensen, die een groter intellect hebben, dan degenen die zij overwinnen en mogelijk van wapens gebruik maken, die anderen nog onbekend zijn, gewassen verbouwen, die tot op dat ogenblik nog door niemand verbouwd werden.

Bij de negers wordt de eerste mens gemeenlijk geboren uit het geweld van de natuur, maar ook deze mensen zijn dan wel onmiddellijk in staat zich een huis te bouwen. Waarop zij alle volkeren rond hen regeren.

De eerste menslegenden in Azie valt op, dat de goden zich bezighouden met de mensheid. Indra karnt het wereldgif enz. enz. Deze goden brengen de mens voort. Het gaat hier wel op een wat natuurlijker wijze. De eerste mens wordt b.v. niet uit klei gemaakt. Hier lijkt het er wel op, of volgens overlevering de mensen zijn voortgekomen uit de paring van niet menselijke wezens.

Eveneens in India treffen wij overigens ook nog legenden aan, waarbij de goden uit de hemel neerdalen en zich vrouwen van de aarde nemen, waaruit dan vorstengeslachten worden geboren, terwijl de eerste van het geslacht bovendien beschouwd wordt als de eerste mens op aarde.

In Egypte vinden wij soortgelijke verhalen, die echter langzaam maar zeker zijn aangepast en opgenomen in de godenleer.

Ook hier gaat het om twee mensen, die uit een god, die de aarde betreedt, geboren worden. Deze twee mensen, broeder en zuster, kunnen onder de mensen hun gelijken niet vinden en huwen daarom met elkaar. Wat dan weer allerhande konsekwenties gehad heeft en later, door een opnemen van een deel van deze legenden in de leer, voerde tot allerhande gebruiken, die weer in uw dagen misvattingen doen ontstaan omtrent het huiselijke leven van de farao's.

Al die dingen te samen maken duidelijk, dat er wel ergens iets van waar is. Maar dat iets, wat er waar is, is overgedragen van geslacht tot geslacht. Het is een verhaal geworden, waarmee mogelijk bekende waarden verklaard kunnen worden en uiteindelijk tot een mysterie worden, waaraan men de eigen meerwaardigheid probeert op te hangen.

Wanneer ik dit overal zie, is mijn stelling: dit kan niet een enkel gebeuren zijn geweest, al is het ook nog zo leuk om te beweren, dat wij allen familie van elkaar zijn, omdat wij allen van Adam en Eva stammen.

Je kunt ten hoogste zeggen, dat er in een bepaalde periode in de geschiedenis van deze wereld - waarschijnlijk op verschillende tijdstippen, maar toch wel binnen een periode van rond 10.000 jaren - op verschillende plaatsen van de wereld mensen zijn geweest, die zich los gingen maken van de instinkt-drang, die hun omgeving beheerste en tot een meer zelfstandig denken kwamen, daarmede tijdelijk de leiders van hun wereld wordende.

Dit acht ik de meest juiste uitleg omtrent de legende, waarover u het een en ander wilde weten. Mogelijk meent u, dat door deze uitleg God minder groot is? Ik meen van niet. Ik voel minder voor een God, die als pottebakker op moet treden, dan voor een God, die in staat is alleen door zijn wil alles volgens wetten te doen ontstaan in een heelal, dat veel meer omvat dan de mensheid alleen.

Men zal zeggen, dat ik hiermede de bijbel aantast en dat mag niet, want deze is toch Gods woord. Ik meen, dat ik de eigen waarde van de bijbel niet aantast met mijn beschouwing. Het enige, wat ik aantast, is het geloof aan de letterlijke waarheid daarvan. En dit lijkt mij niet zo erg belangrijk, want de meeste mensen, die beweren in de letterlijke waarheid van de bijbel te geloven en dit geloof van anderen eisen, leven alsof zij er geheel niet in geloven.

Zo ik in dit opzicht faal, heb ik tenminste iets gezegd, dat bij vele innerlijk leeft. Wij kunnen verliefd zijn op een theorie, maar wanneer men er niet naar leeft, is zij van geen werkelijke betekenis.

Ten laatste zou men nog kunnen opmerken: Wanneer je begint de bijbel aan te tasten door de letterlijke waarheid daarvan te ontkennen, wat blijft ons dan nog over?

Mijn antwoord hierop is: De God, waarmede volgens het verhaal Adam reeds wandelde. In ons kennen wij hogere waarden. Laat ons dan daaruit leven. Ik meen, dat dit een meer sprekende en meer werkelijke God is, dan wij ooit zullen kunnen ontmoeten in boeken zelfs als de bijbel, hoe mooi en goed zij overigens zijn.

Is dit u voldoende? hebt u kommentaar?

x Wat is uw mening omtrent het scheppen van de vrouw uit de rib van Adam?

Is dat een vergissing ? Wat is uw mening?

- Ik moet zeggen, dat ik geen vrouwenhater ben en dientengevolge geen bezwaar heb tegen deze speciale soort ribstuk. Ik dacht, dat wij ook hier weer te maken hebben met een legende, die mogelijk ergens in het begin van de menselijke geschiedenis waar geweest kan zijn. Vinden wij niet overal de hermafrodit, het zichzelf continuerende wezen, het wezen, waarin man-vrouw als eigenschappen gelijktijdig aanwezig zijn terug in de legenden van de volkeren en zelfs soms in hun wijsgerige beschouwingen?

Mijn konklusie is, dat, zo Eva uit Adam geboren wordt en deze daarna als man op gaat treden, hij voordien toch iets anders geweest moet zijn. Overigens lijkt het mij op zich geen bijzonder belangrijk probleem, want u kent beide sexen. Maar zou dit niet het geval zijn, dan wil ik wel verklaren, dat Adam tegenwoordig hele mooie ribben heeft.

- x Duidt dit goddelijke hermafroditisme op een derde soort of zo?

- Ik vraag mij af, of de hermafrodit als derde soort beschouwd kan worden, daar zover mij bekend deze nu niet voorkomt. Wel is de hermafrodit een vereerd wezen, een ideaal, vooral in bepaalde beschouwingen van de oudheid. Het lijkt mij niet onmogelijk - al kan ik niet zeker zeggen, dat het waar is - dat men bij het verhaal over het scheppen van de vrouw uit Adam terug heeft gedacht aan een legende over wezens, die uit zichzelf voortbrachten .

Overleveringen omtrent het bestaan van die wezens kunnen wij echter weer terugvoeren op het feit, dat er een periode is geweest in de menselijke geschiedenis, waarin men zich geheel niet bewust was omtrent de oorzaak van een bevalling. Het aandeel van de man hierbij werd eenvoudig niet begrepen.

Ik ben van mening, dat dit oude geloof aan het zelfbarend zijn van de vrouw een aanleiding heeft gevormd tot de verhalen omtrent hermafrodieten. Een ander deel heeft immers gevoerd tot een aanbidding van de moeder, later de heilige moeder en voortlevende tot in de romeinse tijd als Kybyle - verering, welke eveneens door het geheel van Europa en zuid - Azie terug te vinden is.

Ik neem aan, dat enige kennis van dergelijke overleveringen heeft bestaan bij de joden - die immers weer veel kennis hadden opgedaan in Egypte, terwijl Mozes zelfs een egyptische inwijding had gehad - aanleiding werd tot deze interpretatie, die bovendien de superioriteit van de man onaangetast laat.

Wij hebben nog wat tijd over, daarom wil ik nog iets zeggen over een ander onderwerp.

De Juiste Pedagogiek

De juiste pedagogiek bestaat niet werkelijk. Zij is immers altijd weer gebaseerd op een maatschappijbeeld en gebaseerd op het overdragen van de in de gemeenschap levende kennis, eventueel vermeerderd met de daarin levende idealen.

Pedagogiek is dus in feite: Het inpassen van het jonge individu in de gemeenschap van de volwassenen.

Indien men bij de opvoeding alleen denkt aan de mogelijkheid voor het kind zo juist en snel mogelijk volwassen te worden, zo lijkt mij een vorm van onderwijs verkieselijk, waarin het kind in een zo groot mogelijke vrijheid voor zich tot de konklusie wordt gebracht, dat bepaalde kennis begeerlijk of noodzakelijk is.

Ik denk hierbij aan een absoluut vrije opvoeding, waarin de kinderen ook hun onderlinge agressies en tot zekere mate ook hun agressie tegenover de wereld tot uiting kunnen brengen zonder daarin belemmerd te worden. Kinderen dus, die opgroeien, maar die niet gedresseerd worden.

Wanneer ik echter in de eerste plaats wil uitgaan van een mens, die in de maatschappij past, dus iemand, die erg volgzaam en gehoorzaam is, die alle denkbeelden zonder meer aanneemt, dan dient men uit te gaan van de dressuurmethode.

Wat de kennis betreft, zijn er soortgelijke problemen. Aan de ene kant kun je je afvragen, of het nu werkelijk zo belangrijk is, dat iemand weet, dat er eens een Philips de Goede heeft geleefd, dat er een Karel de Grote en een Karel de Kale geleefd hebben en dat in een nog verder verleden een zekere Nero viool gespeeld heeft - wat iets heel bijzonders is, omdat er in zijn tijd nog geen viool bestond.

Dat wat geschiedenis betreft. Wat aardrijkskunde betreft: enige kennis van eigen land en algemene kennis omtrent de wereld lijkt mij voor een kind en een mens wel prettig. Maar aan de andere kant vraag ik mij af, of het wel zo belangrijk is alle kleine landjes en alle grenzen uit het hoofd te leren. Het doet mij denken aan een kleine jongen, die aardrijkskunde van Afrika moest leren en de vinger op stak om te vragen: Juf, zijn zij nu al klaar met al die staten? Neen, zei de juf, dat verandert nog voortdurend. Dan, zo sprak het kind, wacht ik wel met leren tot zij klaar zijn....

Waarmede ik maar uit wil drukken, dat volgens mij in het onderwijs ook in deze dagen vele onnutte, altans niet bepaald nuttige vakken bestaan, waaraan men als mens later betrekkelijk weinig heeft, terwijl men later de kennis, indien noodzakelijk, in korte tijd selectief op kan doen.

De nadruk, die op dergelijke vakken heel vaak wordt gelegd, lijkt mij onjuist. Ik meen, dat pedagogie in het geheel en dus niet alleen binnen de scholen, gericht zal moeten zijn op een zo zelfstandig mogelijk leven van het individu en wel zo snel mogelijk. Dit alles gepaardgaande met een zelfstandig denken en vermogen tot handelen.

M.i. kun je dit wel het beste bereiken door de kinderen niet te verwennen, te beschermen tegen alle ongevallen en alle werkelijke gevolgen van hun eigen fouten. Hierbij zou men natuurlijk een uitzondering moeten maken in die gevallen, waarbij de konsekwenties voor het kind te groot zouden worden, of eigen vermogen tot handelen tekort zou schieten.

Ik ben mij er van bewust, dat deze wijze van opvoeden grote eisen stelt, zowel aan de oplettendheid van de ouderen als aan hun zelfbeheersing: deze laatste heb je wel nodig, wanneer je werkelijk niet in wilt grijpen, tot het werkelijk noodzakelijk is.

Ik meen verder, dat de opvoeding gepaard zou moeten gaan met een zo snel mogelijk toewijzen van een taak aan het kind. Het komt in een wereld, waarin het werken moet. Het lijkt mij

dwaas om een kind op te voeden met het denkbeeld, dat het vrij is en dat anderen wel alles zullen doen, wanneer het uiteindelijk toch door arbeid van welke aard dan ook voor het eigen levensonderhoud zal dienen te zorgen.

In het huidige systeem krijgt het kind het gevoel, dat het, buiten leren, geen werkelijke taak heeft. Het eist dan ook vermaak, rechten, zonder dat het geneigd is hier werkelijk iets tegenover te stellen. De hiaat tussen kindzijn en de volwassenheid is groot. Waarbij zij opgemerkt, dat deze volwassenheid als door mij nu bedoeld veelal eerst begint, wanneer het onderricht beëindigd wordt - onverschillig of dit nu op 30 jarige of 16 jarige leeftijd ten einde komt.

Ik ben van mening, dat de eisen van de maatschappij de mens overvallen, zodra hij uit de geborgenheid van zijn jeugd en leerperiode treedt.

Verder ben ik van mening, dat bij het onderricht in steeds mindere mate de nadruk zou moeten worden gelegd op persoonlijk bezit, de status en waarde daarvan. Een kind heeft toch reeds de neiging iets voor zich op te eisen. Wij kunnen dit er niet uit krijgen, omdat het nu eenmaal tot de aard van het kind behoort. Maar wij kunnen het kind wel duidelijk maken, dat dit zeker niet de meest juiste en meest aanvaardbare wijze van zich gedragen is.

Om eens een voorbeeld te geven: Indien een Verolme, een Zwolsman, op deze wijze zouden zijn opgevoed, zouden zij zeker niet economisch zo groot geworden zijn, maar aan de andere kant zouden zij, met hun wilskracht en stuwkracht, toch voor de gemeenschap wel meer betekend hebben.

Ten laatste zou ik willen stellen, dat het kind reeds moet leren, dat opvoeding in wezen iets dient te zijn, wat je jezelf oplegt. Het mag niet iets zijn, wat je van bovenaan wordt opgelegd, want dan komt er zeker ook een ogenblik, dat je jezelf zegt: nu hoeft het lekker niet meer.

Waarop de processen van afstomping onmiddellijk in zullen treden natuurlijk. Ik meen, dat het kind reeds zeer jong zou moeten leren, dat leren op zich een belangrijk en ook aangenaam deel van het bestaan is. Dan zullen zelfs de oudsten zich nog voortdurend op de hoogte blijven houden van de nieuwste ontwikkelingen, terwijl iemand die in zijn vak een status bereikt heeft, het dan ook belangrijker zal vinden zich voortdurend op de hoogte te houden van nieuwe ontwikkelingen in het beroep, nieuwe procedures enz.

Dit is dan, zeer kort, een beeld van hetgeen o.m. een juiste pedagogiek zou moeten omvatten. Ik besef zeer wel, dat ik vele problemen niet heb aangesneden. Maar in de korte tijd, die mij ter beschikking staat, meen ik toch een redelijk overzicht gegeven te hebben van zaken, die volgens mij voor alles wenselijk zijn.

Hebt u commentaar?

x Wetenschap berust op wetten. Zou dit bij een godsdienst niet zo zijn. Ik bedoel een normbesef.

- Een normbesef is steeds weer gebaseerd op de gemeenschap en de daaronder overheersende vermogens. Indien u in deze zin stelt, dat godsdienst en wetenschap beiden op wetten berusten, zo geef ik u volkomen gelijk, mits u bereid bent toe te geven, dat in beide gevallen deze wetten door mensen zijn gemaakt, ongeacht wat men pretendeert omtrent de universaliteit van een wetenschappelijk vastgestelde wet of de goddelijke wil, die zou zijn uitgedrukt in een godsdienstige wet.

In beide gevallen zijn het door mensen geformuleerde

wetten, die mogelijk in het geheel van oorzaak en gevolg wel bepaalde aspecten weer kunnen geven, maar daarom nog geen uitdrukking vormen voor het geheel daarvan, zodat voortdurende ontwikkelingen ook hier noodzakelijk zijn.

Een wet zou in dit verband dus moeten worden gezien als een voorlopige leidssnoer, maar niet als een algemeen en onbeperkt geldende norm voor alle verschijnselen, of voor alles wat er in het leven maar kan zijn.

Ik dacht, dat je een kind ook duidelijk bij zou moeten brengen, dat iedereen zich kan vergissen en dat het erkennen daarvan geen vernedering betekent. Leer de kinderen, dat niemand onfeilbaar is, vader niet, moeder niet, een professor niet en zelfs geen president, paus of bisschop.

Het weten, dat geen waarlijk onfeilbaarheid bestaat, krijgt later meer relief, wanneer men de kinderen tracht te doen zien, dat niemand in staat is het geheel der dingen of ontwikkelingen geheel te overzien.

Mogelijk zal dit alles ook u er toe kunnen brengen te beseffen, dat alle wetten en normen voorwaardelijk gesteld dienen te worden. Juist dit voorwaardelijk stellen er van, brengt je tot een konfrontatie met de eventuele wenselijkheid ervan.

Want normen zijn wenselijk, niet omdat zij kosmisch juist zijn, maar omdat de mensen binnen die normen een samenleving op kunnen bouwen, wat zonder normen niet mogelijk zou zijn.

Is dit voldoende?

Deze opvoeding zou proefondervindelijk bewezen moeten worden en niet zo sterk in de discussie moeten worden getrokken. Of is het anders in bepaalde landen?

Ik zou willen opmerken, dat altijd en overal een vrijere opvoeding van de kinderen pleegt te stranden op het concept van meesterschap bij de ouders.

Dat is begrijpelijk: een kind, dat eigen aansprakelijkheden kent, zal ook bij anderen, zelfs de ouders, eveneens aansprakelijkheden ontdekken en rustig informeren, waarom men zich daar niet aan houdt.

Een kind, dat geleerd heeft voor zich te denken, is kritisch en neemt geen genoegen meer met de verlegenheidssprookjes van ouderen als de ooeivaar, gods wil e.d. Het zal geen genoegen nemen met de nietszeggende antwoorden, die ook in uw dagen op vragen van kinderen - en zelfs van kamerleden - vaak gegeven worden.

Ik meen, dat vele volwassenen zich hierdoor in hun hoogte en heerlijkheid zouden voelen aangetast, zodat m.i. het gebrek aan momentum bij de pedagogische vernieuwing voor het merendeel is gelegen aan de behoefte bij velen, om altans tegenover iemand groot en onfeilbaar te zijn - een behoefte, die een meerderheid van de mensen naar ik meen nog steeds kent.

Het valt mij op, dat jonge kinderen zo ontzettend veel wijsheid meegebracht hebben, zaken, waaraan ouderen eerst rond het 35e jaar toe waren.....

Ik meen, dat de jeugd van heden, door een veel vrijere opvoeding ook komt tot een veel vrijere reactie op de feiten. Er is geen sprake meer met een konflikt met slechts bepaalde verschijnselen met het dagelijkse leven. Het kind van heden leeft in feite voortdurend in konflikt met het geheel van zijn kenbaar milieu en komt hierdoor eerder tot het toetsen van de waarden van dit milieu.

Het kind heeft daarnaast belangstelling, ja, verering voor macht en kracht en daardoor ook een enorme belangstelling voor techniek e.d. Door de behoefte van het kind om een macht te vinden, die door de ouders niet geheel meer gerepresenteerd wordt, zal het ook overschakelen naar het opnemen van b.v. automobielen, vliegtuigen wapend e.d. Het vindt nu zijn beeld van meerwaardigheid en belangrijkheden in de techniek en dagelijkse ontwikkelingen van de eigen wereld, waar het de neiging heeft zich te vereenzelvigen met alle macht en vertoon, van protesterende muziek en andere kunstuitingen tot ruimtevaart en techniek toe.

De oriëntatie van de kinderen van nu is dus anders dan die van kinderen in een nog niet zo heel ver verleden, wat echter nog niets zegt omtrent een wezenlijk grotere wijsheid bij de hedendaagse jeugd. Ook al geef ik graag toe, dat het kind van vier jaar in uw dagen meer zinnigs weet te zeggen over vervoermiddelen en ruimtevaart, dan volwassenen van 100 jaren geleden.

x Kunst !

- Niet geheel juist. U realiseert zich niet, dat betrekkelijk zinnige zaken over mogelijke vaart naar de sterren reeds geschreven werden rond 1850, boeken, niet berustende op fabels, maar op de technische kennis van die tijd verschenen o.m. in Frankrijk in 1868 - 1879, terwijl een grote ruimtevaartroman, omvattende een bezoek uit de ruimte en bezoek aan verschillende planeten, verscheen in de Usa in 1893. In Duitsland verscheen een soortgelijke roman in 1897, behandelende de relatie tussen twee planeten plus ruimtevaart op magnetische basis, tellende naar ik meen rond 500 bladzijden.

Ik zal u geen literatuurlijst geven. Zzoals echter hieruit blijkt, was er 100 jaren geleden heus wel iets bekend over en belangstelling voor ruimtevaart, ook al bleef de aandrijving voor velen nog het kanonschot op de maan.

x Maar nu hebben sommigen wel vreemde denkbeelden...

- Klopt. Een van de meest vreemde vind ik wel de gedachte, dat binnenkort allerhande vliegende koppen-schotels uit de ruimte op aarde zullen gaan vallen, waarin dan kleine groene mannetjes zitten, die komen om als geweten van de mensheid te functioneren en de wereld tot een paradijs te maken.

Het wonderlijke is hierbij wel, dat men enkele gegevens gebruikt, die ofschoon niet bewezen toch wel waar zijn en daaruit dan weer een sprookje maakt.

Trouwens, sprookjes maakt men ook in uw dagen nog dagelijks, al is het maar de reeks verhalen over politieke systemen en alles, wat zij voor de mens zouden kunnen verrichten. Waarbij men altijd weer vergeet, dat eerst de mens zelf zal moeten veranderen, wil zijn wereld voor hem veranderen, zodat het zeker niet genoeg is een ander een bepaald systeem op te leggen.

Ik meen, dat wij hiermede dit eerste deel van de bijeenkomst gevoegelijk kunnen besluiten, vrienden. Ik hoop, dat ik beide onderwerpen enigszins aanvaardbaar voor u heb belicht, gezien de beschikbare tijd. Ik dank u voor uw belangstellende vragen en verontschuldigd mij zo mijn antwoord op uw vragen niet zo duidelijk of volledig was als U wenste.

Goeden avond.

o-o-o-o-o-o-o-o-

Goeden avond, vrienden.

Ook het tweede deel van de avond is bestemd voor het zo mogelijk vervullen van uw wensen, ofschoon er bij ons wel een voorkeur is voor een meer geestelijk onderwerp. Wie van U heeft een idee?

Hoe Ziet de Geest de Mens ?

Ik weet niet, of u wel eens een dreun op een oog hebt gehad. Dan spatten er eerst wat vonken weg, daarna drijven kleurige vlekken wat vormloos voorbij.

Wanneer je als geest voor het eerst terugkijkt naar de menselijke wereld, zo denk je: Wat drijft daar toch allemaal? Maar op de duur ga je leren, dat variaties in kleur e.d. allen een uitdrukking van eigenschappen vormen en op een gegeven ogenblik kom je zover, dat je de mensen a.h.w. kunt lezen.

Ik zeg nadrukkelijk lezen, omdat je zeer veel aan de verschillende tekens kunt zien en zo tot een verhaal komt, dat soms heel wat verdergaat, dan voor mensen op aarde mogelijk is.

Je ontdekt dan later, dat de mensen natuurlijk ook nog een uiterlijk hebben, waar zij dan soms nog trots op zijn ook - ik ben dit nooit geweest, maar had dan ook geen enkele reden daartoe.

Je denkt dan: dat moet ik toch ook gaan zien. Je beseft dan opeens, dat mensen denken. Wanneer mensen denken, vormen zij in zich voorstellingen, die dan enigszins worden uitgestraald.

Die uitstralingen kun je opvangen en omdat je wel enige ervaring van de stoffelijke wereld hebt gehad, kun je in jezelf aan de hand van die denkbeelden van mensen voorstellingen opbouwen, die dicht bij de stoffelijke werkelijkheid komen.

De mens wordt dus tweeledig door de geest gezien: In de eerste plaats aan de hand van wat je zijn uitstraling kunt noemen - aura enz. - en wat voor ons zijn werkelijke wezen weergeeft.

In de tweede plaats vormen wij ons een beeld van de mens in vorm door het aflezen van de reacties op die mens bij anderen en de voorstelling, die hij van zich heeft. Beiden verschillen meestal nogal, maar wanneer je het gemiddelde neemt, heb je toch wel een aardig beeld van de mens, zoals deze uiterlijk in de wereld bestaat.

Als je dus als geest de mens ziet, heb je over hem wel zo enige gedachten. Voor mij is het b.v. een hele opgave geweest dat alles dan niet te zeggen, wanneer ik doorkwam. Wat niet wil zeggen, dat alles, wat je zo waarneemt, als geest nu negatief is.

Maar wanneer ik zie, hoe mensen zijn, zo vallen mij zekere dingen op. Wanneer ik iemand zie, die alle gaven heeft om een goed zakenman te worden, zo is het in uw tijd bijna zeker, dat hij artist wil worden.

Zie je iemand met artistieke gaven, dan blijkt, dat hij toch liever de handel in wil of advocaat wil worden of zo. Van daar dat bepaalde pleidooien in uw dagen mij futuristisch en onwerkkelijk, om niet te zeggen anarchistisch, aandoen.

Trouwens, ook in de medische wetenschap zie ik heel wat typen, die daar qua begaafdheid eigenlijk niet thuis behoren. Dat zouden vaak goede boekhouders zijn. Maar een boekhouding van blindedarmen en andere afwijkingsmogelijkheden is voor hen toch niet voldoende, omdat zij niet gevoelig zijn voor de verschillende facetten van de mens en zo slechts zelden snel tot een geheel juiste diagnose kunnen komen.

Zo zie je, dat sommige mensen een enorm woordgeheugen hebben en met woorden zeer veel zouden kunnen doen. Volgens mij zouden die mensen het meeste bereiken, wanneer zij anderen zouden onderwijzen en in herinnering brengen, wat zij mogelijk vergeten zijn. Maar vergeet het maar. Dergelijke mensen vertellen wel aan anderen veel dingen, maar voornamelijk dingen, waar zij zelf niet geheel in geloven. Zij doen dit dan wel in zo fraaie bewoordingen, dat zij geloofwaardig worden. Tot het ogenblik, dat zij gaan geloven dat zij, op grond van het geloof, dat anderen aan hun woorden hechten, toch wel enigszins in zichzelf mogen geloven. Wat dan gemeenlijk weer volkomen fout is.

Wanneer u zich afvraagt, hoe de geest de mens ziet, zo moet ik wel zeggen: als een wat wonderlijk wezen, waarbij je je steeds weer afvraagt: ben ik nu werkelijk vroeger ook eens zo geweest?

Toch zal de geest over het algemeen met welwillendheid naar de mensen kijken, om niet te zeggen met een welwillende verwondering. Als vergelijk kan ik mij de houding voorstellen van grootouders, die vol bewondering, maar ook verwondering, gade slaan hoe hun kleinkind begint met lopen en praten.

Ook de grootouders zitten dan met enige trots en vertedering te kijken naar de vreemde kapriolen, die hun nakomelingen uithalen. Zij zien daarin immers een wordende mens? Zo zien wij in de mensen een wordende geest, die nog leren moet en daarom allerhande kapriolen uithaalt.

U kunt over het algemeen dus wel met enige welwillendheid uit de geest rekening houden, al zijn er op aarde natuurlijk ook wel mensen, die de p... hebben aan kinderen en onder de geesten wel enkelen, die de p... hebben aan mensen. Dat zijn overigens meestal niet de besten.

Geesten, die niets van mensen moeten hebben, zijn gemeenlijk wezens, die zo zeer op zichzelf georiënteerd zijn, dat zij elke storing van beelden, die zij voor zich als belangrijk beschouwen, zien als een onrecht, dat gewroken dient te worden.

Wij in de lichtere werelden hebben zo langzamerhand wel geleerd, dat een aantasting van onze schijnbaar onveranderlijke wereldwaarden over het algemeen een verbetering van ons besef en wezen tot stand brengt.

Dat is iets, wat de meeste mensen nog niet beseffen, maar dat komt misschien nog wel. Wij hebben natuurlijk ook vaak medelijden met de mensen. Niet, omdat u soms zo heel diep in de puree zit, hoor. Maar als wij de mens zien ploeteren en dan bemerken, dat hun doel en vreugde ligt bij Ajax-Feijenoord en hun diepste ellende bij een belastingaanslag, dan vragen we onstoch wel eens af, wat voor die mensen dan in het leven werkelijk betekenisvol en belangrijk is van binnen.

Wij zien esoterici, die fantastische torens van filosofieën beklimmen en bijna de nek breken, omdat zij mensen zijn en het bovenmenselijke, wat zij van zich zouden willen vergen,

niet kunnen volbrengen.

Aan de andere kant zien wij natuurlijk ook mensen, die zo heel gewoon door het leven gaan met een gevoel van: het moet maar zo, het kan niet anders, maar ik blijf toch allereerst mijzelf. En wanneer wij zo iemand zien, hebben wij vaak de behoefte om te zeggen: hee, je zit verkeerd. Je zou bij ons moeten zijn.

Ik wil overigens niet zeggen, dat zo iemand gevléid is, wanneer hij zoiets eens van een van ons te horen krijgt. De reactie is meestal: Ik heb nog helemaal geen zin om dood te gaan, hoor.

Het is trouwens wel vreemd: de meeste mensen hebben een periode in hun leven, dat zij het schone lied aanheffen van "o, was ik maar dood". Maar tegen de tijd, dat wij komen om ze af te halen, blijken zij toch steeds weer veel minder enthousiast voor de overgang, dat kan ik u wel verzekeren.

Vraag je je als geest verder eens af, wat voor de mensen erg belangrijk is, dan kom je tot de konklusie, dat dit meestal heel iets anders is dan zij tegen alle mensen steeds weer zeggen. Het grootste deel van hetgeen zij op aarde beminnen, is overigens een illusie.

De mens bemint zichzelf, wanneer hij zich in een ander meent er herkennen en kreunt dan vroom: ik heb mijn naaste lief. Nou, geloof dat maar niet.

Een mens beweert vaak, dat hij het edele in deze wereld liefheeft. Hij bedoelt dan, dat hij graag door anderen als edel beschouwd wordt en het gevoel, dat dit opwekt, liefheeft.

Zo zeggen sommige mensen eenvoudig: edel? kom nou. Ik probeer maar te leven. En juist die mensen zijn heel wat edeler en beter, dan zij zelf schijnen te denken. Want zij zoeken zichzelf niet en betekenen daardoor veel voor de wereld.

Een meestal moeilijke kwestie is die van belangrijkheid. Een geest kijkt naar een mens, ziet deze als een licht en merkt op: een belangrijk iemand, deze mens is een stralend centrum. Wat betekent, dat die mens bepaalde gedachten en een bepaalde kracht uitstraalt, die licht zijn, waardoor de mensen zich bij zo iemand meestal prettiger gevoelen. Zien wij zoiets, dan zeggen wij: daar heb je nu eens een werkelijk belangrijk mens.

Maar dan moet je eens horen, hoe de andere mensen over zo iemand plegen te denken. Schlemiel is nog de neste uitdrukking die zij plegen te gebruiken en naar buiten toe heet het: nu ja, een aardig mens, maar veel zit er niet bij...

Wanneer wij naar de wereld kijken, zijn er natuurlijk ook allerhande dingen, die wij ons afvragen, omdat wij al weer veel van de aarde vergeten zijn. Wanneer wij b.v. de seksrage op uw wereld bekijken - wat wij nogal sec beleven, omdat wij de werkelijke betekenis daarvan zien - zo vragen wij ons af:

Lieve mensen, waarom vind je dit nu belangrijker dan honger naar eten? Je hebt uiteindelijk allebei nodig. Maar de mensen denken er anders over. Van eten maken zij iets doodgewoons. Maar van sex maken zij iets exclusiefs.

Je moet het denkbeeld eens omdraaien en je voorstellen, dat de mens alsof zij in de slaapkamer samenzijn, eten en de rest en plein publiek doen.

De wereld zou er wel wat vrijer door worden geloof ik, ofschoon de kans groot is, dat het taboe dan naar een andere kant doorslaat.

Dan zou men mogelijk bezwaren maken tegen de etalage van de groentenboer, zoals men dit nu vaak doet tegenover de uitstallingen van de sexshops.

Ik dacht, dat alle dingen pas dan belangrijk waren, wanneer er geestelijk ook iets meeklinkt, wanneer men ook in de geest iets beleeft. Want dat is iets, waar wij naar kijken.

Maar alles bij elkaar zeggen wij dan uiteindelijk toch: nou ja, de mensen zijn zo kwaad nog niet. In de meeste mensen vinden wij wel iets goeds. Wij verbazen er ons wel steeds weer over, dat zovele mensen hun werkelijk goede zijden zo angstvallig voor anderen verbergen.

Wij menen, dat in de meeste mensen ook wel wat kwaads schuil gaat, maar vragen ons natuurlijk ook af, waarom men dan alle moeite doet om juist deze kant van de eigen persoonlijkheid als een deugd voor te stellen.

Maar wij hebben altijd toch weer een gevoel van : nu ja, het zijn nog kinderen, zij leren het heus wel.... Wat erg verheven mag klinken, maar wij zijn ons er van bewust, dat wij mogelijk ook nog eens in die kinderkamer terecht zullen komen.

Wij weten heus wel, dat wij ook zo heel ver nog niet gevorderd zijn. Maar toch is het voor ons moeilijk om de mensen met hun vele leuzen - en wat daarachter vaak verborgen is - te zien en te beseffen: zo zal ik ook weer eens kunnen zijn.

Wij hopen dan gemeenlijk ook, dat wij zo niet meer zullen behoeven te leren en beleven. Maar wanneer wij in uw wereld terecht komen, is de kans groot, dat wij zo zullen zijn als u.

Of misschien ook niet. Want ik geloof, dat de mens, die geestelijk rijp is geworden, zal gaan leven uit de innerlijke kracht, die hij bezit. En wij zien toch, dat er mensen genoeg op uw wereld zijn, die geleerd hebben uit die innerlijke krachten te leven en voornamelijk werken met al, wat zij in zich dragen, terwijl uiterlijkheden voor hen wat onbelangrijker worden.

Dan denk ik, ja, dit lijkt mij toch wel weer een paar klassen hoger te zijn dan het verleden toonde. Mogelijk komt er op de aarde nog eens een hoge schol voor geesten, die een bijzondere bereiking na streven.

Nu weet u, hoe ik als geest de mens zie. Wilt u nu iets te berde brengen?

x Hoe de mens de geest ziet?

- Voor mij mag het. Maar het is toch wel wonderlijk: als geest ben je voor de mensen ^{naar} gelang hun instelling iets, wat niet bestaat, iets wat met v. eugeltjes en kroontje door de wolken dartelt, of een gehoornd wezentje, dat klaar zit om weer een zieltje te vangen en te roosteren.

x Dat is ouderwets.

- Ik vind het best, dat u dit vindt. Maar mijn omschrijving geldt nog voor heel veel mensen als juist. Trouwens, hoe zou een mens de geest moeten zien?

Ik dacht als een soort grote broer of zo iets, een grote zus. Dus zo iets van : ik ben nog niet zover, maar ik word zo ook of zelfs beter. Volgens mij zit een mens, die zo denkt, nog het dichtste bij de werkelijkheid.

Maar u weet het nu: Wanneer u commentaren hebt op mijn commentaren op u, zo zijn zij welkom.

x Is er een zo groot verschil tussen een belichaamde geest

en een ontlichaamde geest?

Ik geloof van wel. Is er ook niet een groot verschil tussen een mens, die met boeien aan loopt en dan nog een zware kogel achter zich aan moet slepen en iemand, die in een turnpakje ronddartelt? Misschien is het verschil niet essentieel, maar in mogelijkheden bestaat er wel degelijk verschil en daarmee ook in wereldbeschouwing en beleving. Dat verschil is betrekkelijk groot.

Het menselijke leven kent toch ook bepaalde schoonheden en vreugden. Telt dat zo weinig, dat dit in uw wereld niet opvalt?

Een groot deel van hetgeen u mooi vindt in ieder geval niet. Dat is een kwestie van ... hoe zal ik het zeggen ... verhoudingen, persoonlijk oordeel. Het schone is vaak slechts schoon in de ogen van de beschouwer.

Twee mensen lopen langs een beenderij met een grote mesthoop. De een, een schilder, roept verrukt uit: Hoe rustiek, dat moet ik uitbeelden. De ander roept echter uit: Wat stinkt het hier, laten wij snel doorlopen.

Er is wel iets, wat ons steeds weer opvalt. Blijheid. Maar dan gaat het ommensen, die innerlijk blij zijn, niet om uiterlijke demonstraties. Mensen, die van binnen blij zijn, blijken opeens wat meer uit te stralen.

Eingelijk is het vreemd: Wanneer je van binnen blij bent, straalt je gewoon je vreugde naar anderen toe. Dat soort dingen valt ons wel op. De redenen, waarom jullie blij zijn of niet blij kunnen zijn, zeggen ons echter vaak weer betrekkelijk weinig. Alleen door terug te grijpen op onze eigen ervaringen in de stof, kunnen wij er soms iets van begrijpen.

Het is is met uiterlijke blijheid en gulheid vaak als iemand, die praat over de zachtste matrassen tegen een fakir, die pleegt te rusten op een spijkerbed. Voor ons zijn vele dingen in uw bestaan eenvoudig zaken, die wel wat buiten onze normale wijze van leven en beleven liggen.

Vandaar ook dat vele van mijn commentaren op uw wereld, die ik geef door u als cynisch worden beschouwd, ofschoon zij van mijn zijde uit toch eerlijk, juist en oprecht zijn. Want ik ben niet werkelijk cynisch.

Dan hebben wij een ander kader van beleving?

Dat is wel zeker: Wij hebben een geheel ander kader van beleving. Wij zien u vaak bezig, vol van b.v. politieke geladenheid en zeggen dan tot ons zelf: waarom maken zij zich toch zo druk om iets, wat toch niets uithaalt.

De mensen zullen dan zeggen, dat hun streven wel iets uithaalt, omdat de vorm van iets daardoor verandert in de gemeenschap. Maar onze overweging is dan: maar de mensen blijven zichzelf gelijk.

Aks ik het b.v. goed bekijk, is politiek-sociale beweging in uw tijd het streven naar een verandering van de symptomen in de hooft, dat de ziekte daardoor prettiger wordt.

Kunt u ook zien, waarom wij blij zijn?

Niet altijd, maar vaak wel. Heel vaak zijn de mensen blij, omdat wij op de een of andere manier een gevoel van verbondenheid hebben of vinden. En de meeste mensen zijn ongelukkig, wanneer op de een of anderwijze in hen een gevoel van verworden worden of geïsoleerd zijn ontstaat.

Is ongeluk dan niet de invloed van boze geesten?

Lieve heer, boze geesten krijgen over het algemeen de schuld van al die dingen, die de mensen elkaar en zichzelf aandoen,

omdat de mensen op deze wijze het gevoel van zelf aansprakelijk te zijn voor hetgeen zij doen, kunnen ontwijken. Iets, wat misschien, zolang je in het sprookeje gelooft waar kan zijn, maar wat uiteindelijk in de geest niet meer kan worden volgehouden.

Laat mij het zo stellen; Er zijn inderdaad geesten, die u boos kunt noemen, geesten, die het met u niet zo goed menen. Maar zij kunnen u pas beroeren, wanneer in u iets leeft, waardoor u deze entiteiten aanvaardt.

Ik vraag het niet voor mijzelf.

Dat weet ik ook wel en daarom antwoord ik in het algemeen. Mensen zijn nu eenmaal vreemde wezens, dat moet u niet vergeten. Denk maar eens aan die timmerman, die zijn eigen doodkist alvast maakte, omdat hij deze bestelling niet aan de concurrentie gunde!

Er zijn mensen, die bijzonder op God en al wat goed is gesteld zijn, tot er iemand komt, die zegt, dat zij wat kunnen verdienen. Dan vergeten zij alles. Maar zo zij dan menen, dat hierbij een boze geest een rol speelt, zo laten zijzelf toch die boze geest binnen? Dan breken zij toch hun eigen harmonie door hun begeerten?

Er zijn mensen, die zeggen, dat zij de gehele wereld lief willen hebben. Tot er natuurlijk iemand komt, die niet doet, wat zij willen. Die kunnen zij dan opeens wel vermoorden. Wat betekent, dat zij op dat ogenblik harmonisch zijn met een entiteit, die de mensen kwaad wil doen. En zo zij daar dan last van krijgen, is dit toch hun eigen schuld en verantwoordelijkheid?

Wanneer je als mens dergelijke impulsen overwint en beseft, dat bezit niet werkelijk zo belangrijk is, dat je moet aanvaarden, dat een ander anders is dan jij, dan is de boze geest al lang weer pleite, weg, hoep, boem.

Maar de meeste mensen zij zo, dat zij - wanneer zij contact met een boze geest hebben - een harmonie met het lagere, niet stellen, dat zij moeten veranderen, maar dit eerder beschouwen als een extra energie, die het hen mogelijk moet maken hun eigen verlangens en wil door te zetten.

Weet u, wat dergelijke mensen, die zich ten koste van alles door willen zetten, zijn? Mensen, die op anderen inrammen in naam van de goede zeden, terwijl zij zelf zedelijk al lang doorgezeten zijn. Dat wordt dan voor beide partijen op de duur een pijnlijke procedure.

Is het uiteindelijk niet een kwestie van hetgeen men zich bewust is? U spreekt over het verschil tussen mens en geest, maar een mens is maar tijdelijk mens, maar is uiteindelijk ook een geest. Dus blijven wij hetzelfde.....

Een schitterende mop. Want wat u zegt, zou geheel waar zijn, wanneer de mens in de stof zich van zijn geest geheel bewust zou zijn. Maar aangezien de meeste mensen geestelijk min of meer bewusteloos zijn en allen menselijk stoffelijk van zichzelf bewust zijn, is er wel degelijk een verschil, ook wanneer dit ligt in het bewustzijn en niet zonder meer in potentie, wanneer wij een onderscheid maken tussen mens en geest.

Er is veel verdriet en lijden. Kan een geest je helpen, wanneer je dit hebt?

De geest kan u helpen bij het overwinnen van verdriet en lijden, wanneer u het zelf niet zoekt. Het jammere is, dat

vele mensen zozeer verknocht zijn aan hun lijden, dat zij beschouwen als een recht, dat zij hebben op de wereld, dat zij de hulp niet werkelijk willen aanvaarden. Op dezelfde manier zijn er mensen, die zozeer verliefd zijn op hun leed, dat zij het als een groter leed zouden ervaren, wanneer zij niet meer zouden lijden.

Iets, wat deze mensen voor zich misschien niet weten of willen beseffen, maar wat wij heel goed kunnen zien. U zult dus wel begrijpen, dat, zo iemand ziek is en deze ziekte beschouwt als een mogelijkheid, anderen de dingen te laten doen, die hij zelf liever niet doet. wij zeggen: Het heeft geen zin, zo iemand te genezen, ook al beweert hij wel dat hij dit wil. Want van de ene ziekte komt hij toch weer in de andere in dat geval, dus laat hem.

Bij lijden is het ook zo. Wanneer wij zien, dat mensen voortdurend bezig zijn met hun gemis - b.v. - en daardoor het eenvoudig vertikken te zien naar al, wat zij nog hebben en krijgen, zo menen wij: Waarom zo iemand wat geven? Het helpt toch niet. Laat zo iemand maar zolang bezig zijn met zichzelf en zijn lijden, tot hij ziek wordt van zichzelf en zijn lijden. Eerst dan kunnen wij zo iemand helpen.

En wanneer iemand kanker heeft?

Dat is iets, waar je vaak weinig aan kunt doen op lichamenlijk terrein. En zelfs dan kan dit alleen, wanneer zo iemand zich geheel richt op alles, wat nodig is.

Wel kun je, wanneer iemand een zekere blijmoedigheid heeft, de persoon benaderen en deze een geestelijk geluk geven, wat tegen het lichamenlijk lijden opweegt. Dit wordt vaak gedaan.

Bovendien is er dan de kans, dat, zo de houding van de patient positief is en de kanker nog niet te ver is uitgezaaid, een inkapseling der haarden ontstaat.

De ziekte komt dan tot rust en symptomen verdwijnen langzaam. Maar dit wil nog niet zeggen, dat zo een algehele genezing bereikt kan worden. Daarvoor zijn andere zaken nodig, als bepaalde enzymen en hormonen, veel zuurstof e.d.

Is homosexualiteit een geestelijk probleem?

Geestelijk bestaat zij niet. Maar het is een probleem voor de mens, die zichzelf niet kan aanvaarden, omdat hij zich vasthoudt aan normen van een wereld, die voor hem in wezen niet kunnen bestaan.

De meeste ellende van de mensen komt sociaal voort uit de behoefte van mensen zich te conformeren aan normen, waaraan een conformatie voor hen in wezen onmogelijk is. Het jammere is, dat dergelijke normen steeds weer met een beroep op hoogste krachten als religie e.d. worden opgelegd aan zovelen.

De mens schiet niet tekort, wanneer hij leeft vanuit zichzelf en de kracht, die in hemzelf bestaat. Hij schiet eerst tekort, wanneer hij tracht datgene te zijn, wat hij niet is.

Wat m.i. toch wel als een geestelijke les kan gelden. Vreemd eigenlijk. Ik zelf houd het meeste van allerhand spitsvondigheden. Maar men wil het mij kennelijk afleren, want keer op keer geeft men mij een geestelijk onderwerp te behandelen. Waarvan ik dan toch op mijn wijze iets maak.

Maar daarmee kom ik aan het einde van mijn bijdrage. Ik dank u voor uw aandacht.

Goeden avond.

d.d. 23 februari 1973